

RIZVI COLLEGE OF ARTS, SCIENCE AND COMMERCE**XI COMMERCE Ist UNIT TEST****SUB: Book-Keeping and Accountancy**

Time: 01 Hours

MARKS:25

Q1. A. Select the most appropriate alternative given below and rewrite the statement: (5 marks)

1. Brief explanation of an entry is called as _____
a) folio b) narration c) posting d) journalizing
2. Every debit has corresponding _____.
a) debit b) credit c) personal d) none of these
3. _____ discount is not recorded in the books of account.
a) cash b) VAT c) GST d) trade
4. Goodwill is an _____ asset.
a) tangible b) current c) intangible d) none of these
5. The commission paid to the agent should be debited to _____.
a) Drawing A/c b) Cash A/c c) Commission A/c d) Agent A/c

B. Do you agree or disagree with the following statements:**(5 marks)**

1. GST stands for Goods and Sales Tax.
2. In Book-keeping and Accountancy only non-monetary transaction are recorded.
3. Capital account is a Real account.
4. Book keeping is an Art, Science.
5. The process of entering or recording the transaction in a Journal is called as Journalising.

Q2. Classify the following accounts under the type of Personal, Real and Nominal Account. (5 Marks)

1. Mr. Salman's Capital A/c
2. Plant and Machinery A/c
3. Bank of Baroda A/c
4. Prepaid Rent A/c
5. Trademark A/c
6. Interest Received A/c
7. Advertisement A/c
8. National sports club A/c
9. Income receivable A/c
10. Drawing A/c

Q3. Journalize the following transaction in the books of Suraj General Stores: (10 marks)

2019

April 1 Mr.Suraj started business with cash Rs.50000.

April 3 Purchase goods for cash Rs.30000.

April 7 Goods sold to Mr. Ramesh on credit for Rs.60000 @ 10% trade discount.

April 10 Purchase Laptop of Rs.50000 and paid by cheque.

April 14 Goods returned by Mr. Ramesh of Rs.5500.

April 19 Deposited Cash Rs.25000 into State Bank of India.

April 24 Received Commission of Rs.10,000 by cash.

April 26 Paid for Advertisement Rs.20000.

April 30 Purchased Motor Car worth Rs.100000 @18% GST and paid by Bank.

*****ALL THE BEST*****

07/10/2023

XI S.P.

RIZVI COLLEGE OF ARTS, SCIENCE AND COMMERCE

1ST UNIT TEST

STD: XI SUB: Secretarial Practice TIME: 1 Hrs MARKS: 25

Q1. Select the correct answer from the options given below and rewrite the statement.

5 Marks

1. The word Secretary is derived from the Latin word _____ which means a confidential writer.

- a) Amatya b) Scribae c) Secretarius

2. The members of Hindu Undivided family business are called as _____.

- a) Karta b) partners. c) co-parceners

3. Indian Partnership act was passed in the year _____.

- a) 1923 b) 1932. c) 1956

4. A sole proprietorship has _____ owner.

- a) One. b) two c) five.

5. _____ means correctness in doing a work .

- a) Accuracy b) Loyalty c) Courteous

Q2) Explain the following terms /concept: (Any 2)

4 Marks

1. Secretary
2. Foreign Company
3. Limited liability
4. Loyalty

Q3. Distinguish between: (Any 2)

8 Marks

1. Personal secretary and Company secretary
2. Sole trading concern and Partnership firm
3. Private company and Public company

Q4..Answer in brief: (Any 2)

8 Marks

1. Define Joint Stock Company and explain its features.
2. Explain any four types of companies .
3. Describe the qualities of a Secretary.

Q.4] Distinguish between:- (Any One)

(4)

- 1) Wholesaler and Retailer.
- 2) Employment and Profession.

Q.5] Answer in brief:- (Any Two)

(8)

- 1) State any two types of industries?
- 2) State any two types of small scale fixed shop retailer?
- 3) Write any four objectives of business?
- 4) Write any four services of retailers to consumers?

X-----XXX-----XXX-----X

XI - E CO

RIZVI COLLEGE OF ARTS, SCIENCE AND COMMERCE

FIRST UNIT TEST

QUESTION PAPER PATTERN

SUB: ECONOMICS

Class: FYJC Commerce & Arts Time: 1:30 Hours Marks: 25

Q1 A. Choose the correct options.

3 Marks

i) Statements related to wealth:

- a) Wealth means anything which has market value and can be exchanged for money.
- b) It is external to human being.
- c) Wealth has no utility.
- d) Wealth is scarce and exchangeable.

Options: 1) a, b and d 2) a, c and d 3) b, c and d 4) None of the above

ii) Arrange in the order of evolution of money.

- a) Metallic money
- b) Animal money
- c) Metallic coins
- d) Commodity money

Options : 1) a, b and d 2) a, c and d 3) b, c and d 4) None of the above

iii) Statements that do not apply to Quartiles.

- a) First arrange the values in ascending or descending order.
- b) Observation can be divided into 4 parts.
- c) They are represented as Q1 , Q2 and Q3 .
- d) Q2 is also known as median.

Options : 1) a, b and d 2) a, c and d 3) b, c and d 4) None of the above

B. Complete the correlation.

3 Marks

i) Arthshastra : Kautilya : : Wealth of Nations : _____

ii) Commodity money : Shells : : _____ : Credit card

iii) Divisibility : Smaller denomination; : : _____ : Easy to carry from one place to another.

C. Give economic term.

2 Marks

- i) The act of exchanging goods for goods .
- ii) Value that divides the series into ten equal parts.

Q2 Distinguish between any two.

4 Marks

- i) Economic Growth and Economic Development
- ii) Standard (Full Body Coins) and Token Coins
- iii) Quartiles and Deciles

Q3. Answer the following any two.

8 Marks

- i) Explain the features of wealth.
- ii) Discuss about the difficulties in Barter System.
- iii) Calculate Q1 and D4 for the following data.
18, 24, 45, 29, 4, 7, 28, 49, 16, 26, 25, 12, 10, 9, 8

Q5. Answer in detail for any one.

5 marks

- i) Explain the basic concepts of macroeconomics.
- ii) Explain the types of Money.
- iii) Calculate of D5 and P35 for the given data.

Income	1	2	3	4	5	6
No. of Family	2	5	20	25	15	12

07/10/2025

XI MATHS

F.Y.J.C Ist UNIT TEST, OCTOBER 2025

Subject: Mathematics and Statistics

Marks: 25 Marks

Duration : $1\frac{1}{2}$ hours

Instructions: 1. Use of logarithmic tables is allowed .Use of calculator is not allowed

2. Figures to the right indicate full marks.

Q1. A) Select and write the correct answer along with its roman numerals from the (7M)
given alternatives in each of the following questions.

i) find the value of $i+i^2+i^3$ _____

- a) 0 b) -i c) -1 d) i

ii) Find the slope of the line whose inclination is 30° .

- a) 0 b) $\sqrt{3}$ c) 1 d) $1/2$

iii) Evaluate $2!$

- a) 2 b) 6 c) 9 d) 5

iv) Write the equation of the line which is parallel to the X-axis and at a distance of 5 units from it and above it.

- a) $x = 2$ b) $x = 0$ c) $y = 0$ d) $y = 5$

v) Quartile divide a distribution into 'n' equal parts where $n =$ _____

- a) 3 b) 10 c) 100 d) 4

vi) Find the value of Q_1 for the following data set : 15, 18, 10, 20, 23, 28, 12 ,16.

- a) 19.5 b) 9.5 c) 12.75 d) 12

vii) Find the value of 5P_5 .

- a) 120 b) 98 c) 109 d) 140

B) Attempt any two of the following (2 marks each).

(4M)

i) If A (1, 3) and B(2, 1) are points, find the equation of the locus of point P such that $PA = PB$.

ii) Monthly consumption of electricity (in units) of families in a certain locality is given below:

205, 201, 190, 188, 195, 172, 210, 225, 215, 232, 260, 230.

Calculate electricity consumption (in units) below which 25% of families lie .

iii) find the number of ways 4 digit number that can be formed using digit 1,2,4,5,6,8 if

- a) digits can be repeated.
b) digits cannot be repeated

Q2. A) Attempt any two of the following (3 marks each).**(6M)**

- i) Line $y = mx + c$ passes through points A(2, 1) and B(3, 2) . Determine m and c
ii) Find n ,if $(n + 1)! = 42 (n - 1)!$
iii) The following is the frequency distribution of heights of 200 male adults in a factory:
Find the Central height.

Height in cm	No. of male adults
145 - 150	4
150 - 155	6
155 - 160	25
160 - 165	57
165 - 170	64
170 - 175	30
175 - 180	8
180 - 185	6

- iv) Express in terms of a+ib. $\frac{i(4+3i)}{(1-i)}$

B) Attempt any two of the following (4 marks each).**(8M)**

- i) Find the square root of $-8 - 6i$.
ii) Ten points are plotted on a plane. Find the number of straight lines obtained by joining these points if :
a) No three points are collinear.
b) Four points are collinear.
iii) If the line $3x + 4y = p$ makes a triangle of area 24 square unit with the coordinate axes then find the value of p.
iv) The following is the data of pocket expenditure per week of 50 students in a class.
It is known that the median of the distribution is ₹120. Find the missing frequencies

Expenditure per week (in ₹)	0 - 50	50 - 100	100 - 150	150 - 200	200 - 250
No. of students	7	?	15	?	3

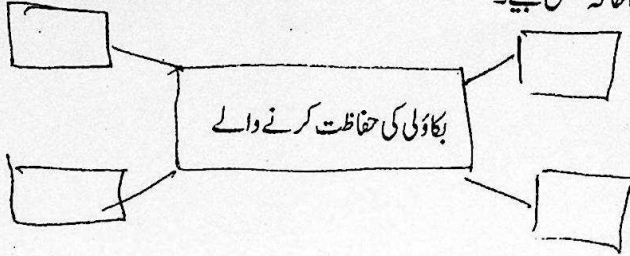
ہدایات: (۱) سرگرمی کے مطابق ان کے جواب مکمل جملے میں لکھنا لازمی ہے۔

(۲) خوشخطی اور صفائی کا خیال رکھیں۔

سوال نمبر ۱۔ (الف) درج ذیل تدریسی اقتباس کا بغور مطالعہ کر کے دی گئی سرگرمیاں مکمل کیجیے۔

۲

(۱) ذیل کا خاکہ مکمل کیجیے۔

نہ ہاللوک نے کہا ایک مدت سے مجھ کو ملک بکاؤلی کی سیر کا سوہو ہوتا ہے اس سرزمین میں پہنچا دے یہی میری آرزو ہے۔ یہ بات سنتے ہی اس نے ایک دم سر دھینٹنے سے کھینچا اور دو ہنٹر اپنے سر پہ مار کر بے ہوش ہو گیا۔ بعد ایک ساعت کے ہوش میں نہ آیا، ہانپنے کرنے لگا اور ماتم زدوں کی صورت بنا کر بولا، اے آدم زاد! حق تعالیٰ نے تیری اجل کا سر رشتہ میرے ہاتھ میں نہ دیا بلکہ میری حیات کا مالک تیرے ہاتھ میں دے دی۔ سن بکاؤلی پر یوں کے بادشاہ کی بیٹی ہے اٹھارہ ہزار بلکہ اس سے بھی زیادہ اس کے باپ کے غلام ہیں۔ وہ ہر طرف اس کے ملک کی پاسبانی کرتے ہیں۔ میں تو ایک شہنشاہ ہوں کے خاگر، یہو کیدار جو اس ملک سے نزدیک ہیں، انھوں نے بھی اس شہر کی چار دیواری کو نہ دیکھا ہوگا۔ کسی ذی حیات کی کیا حفاظت، بلکہ سرسرمجی ان دیووں کی اجازت کے بغیر جو بڑے کر دوز کی رات تک ٹنپھان ہیں۔ ممکن نہیں کہ پہنچ سکے۔ اور پر یاں بے شمار دن رات نگہبانی میں مشغول ہیں کہ کوئی پرندہ اس سرحد میں پر نہ آئے اور زمین کے نیچے چوہوں کا بادشاہ ہے انہما فوج سے اور یہ چھوٹوں کا انگلرز میں پر حفاظت کے واسطے مقرر ہے تاکہ کوئی سرنگ لگا کر بھی نہ پہنچے۔ بھلا پھر میں تجھے وہاں کیوں کر پہنچاؤں اور جو نہ پہنچا تو یقین ہے کہ یہ سب اس قسم کے جاؤں۔ اب تازہ کام کر کہ آج پھر اسی طرح سے کھانا پکا۔ دیکھ کہ پردہ غیب سے کیا ظاہر ہو اور میری

سختی کے ہاتھوں کیا مان پڑے۔

۲

۱۲۳۱۱۱۱ کے معنی تھیے۔

۳

۱۲۳۱۱۱۱ کے معنی تھیے۔

(ب) درج آیل غیر تدریسی اقتباس کا بغور مطالعہ کر کے دی گئی سرگرمیاں مکمل کیے۔
(۱) جوڑیاں لگائیے۔

۷

۲

ب	الف
لنگ رہے	ہال
کھچا کھچ	گہرے چاکلیٹی
شیر وانی	بڑی تصویر
نمایا	بڑے بڑے ہار

کل یوم فیضی تھا۔ میں نے بھی اس میں شرکت کی سعادت حاصل کی۔ ہال کھچا کھچ بھرا ہوا تھا۔ ڈانس کے پاس شاعر کی بڑی تصویر نمایاں طور پر رکھی گئی تھی۔ تصویر پر پھولوں کے بڑے بڑے ہار لنگ رہے تھے۔ حالاں کہ انھیں زندگی میں کبھی بھول نصیب نہ ہوئے یہاں تک کہ شادی بھی انھوں نے بغیر پھولوں کے کر ڈالی۔

میں نے تصویر کو فوراً دیکھا فیضی صاحب گہرے چاکلیٹی رنگ کی شیر وانی پہن کر مسکرا رہے تھے لیکن یہ مسکراہٹ سمجھ میں نہیں آئی۔ آخر فیضی صاحب کیوں یہ مسکراہٹ کا کون سا موقع ہے جب کہ ہر شخص ان کا ماتم کر رہا ہے، کیا وہ اپنے ماتم کرنے والوں پر ہنس رہے ہیں یا خود پر نہیں کچھ بھی نہیں سمجھ میں آتا اور نہ یہ تصویر کچھ میں آتی ہے۔ چوں کہ میرے دماغ میں چند مہینوں پہلے کی دوسری تصویر ابھر رہی تھی۔

(۲) غلط بیانات درست کر کے لکھئے۔

۲

(۱) آج یوم میر تقی میر تھا۔

(۲) انھیں زندگی میں ہمیشہ بھول نصیب ہوئے۔

(۳) یہ رونے کا کون سا موقع ہے۔

(۴) بیگہ نیلے رنگ کی شیر وانی پہن کر رہے تھے۔

(۵) فیضی صاحب کی زندگی کے بارے میں اپنی رائے لکھئے۔

۳

घटक चाचणी परीक्षा

अकरावी - मराठी

वेळ : 1 : 30 मिनट

अंक- 25

कृतीपत्रीकेसाठी सूचना :

1. आकलन कृती व व्याकरण ण मधील आकृत्या किंवा चौकटी पेनाने अथवा पेन्सिलीने काढाव्यात .
2. स्वचता, निटनिटकेपणा व लेखन नियमांनुसार लेखन यांकडे जाणीवपूर्वक लक्ष द्यावे.

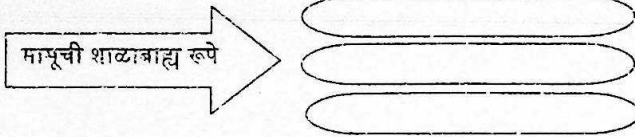
भाग १ : गद्य (गुण-७)

प्रश्न 1. खालील उताऱ्याच्या आधारे सूचनेनुसार कृती पूर्ण करा :

(७)

१. कृती पूर्ण करा :

(२)

२. खालील शब्दसमूहांचा अर्थ लिहा :

(१)

१) धोराड घटा -

२) चैतन्याचे छोटें कोंब -

३. मामूच्या व्यक्तित्वाचे (राहणीमान, रूप) चित्रण तुमच्या शब्दांत करा ?

(४)

डुईला अचोली रंगाचा फेटा, अंगात नेहरू शर्टावर गर्द निळं जाकीट, जाकिटाच्या खिशात चांदीच्या साखळीचं एक जु पफिट वॉच, खाली घेराची आणि घोऱ्याजवळ चुण्या असलेली तुमान, पायात जुनापुराणा पंपशू हा मामूचा पोशाख आहे.

शाळेत तो शिपाई आहे; पण शाळेबाहेर तो बहुरूपी आहे. कुठं फळांच्या मार्केटमध्ये एखादया बागवानाच्या दुकानात घटकाभर बसून त्याचं दुकान चालव, तो हातावर ठेवेल ते अस्ताची खैर म्हणून आपलासं कर; कुठं एखादया मुस्लि अधिकाऱ्याच्या बच्चाबच्चीला उर्दूची शिकवण दे. एक ना दोन नानात-हेचे उद्योग मामू करतो.

शाळेतील लोकांना तो शिपाई वाटतो. शाळेबाहेरच्या लोकांना त्याची अनेक रूपं दिसतात. माऱ्या, व्यापारी, उस्ताद : सगळ्यांचा अंतर्भाव करता येईल असं साऱ्यांनी त्याला सुटसुटीत नाव देऊन टाकलं. मामू !

दहा वर्षांपूर्वी मी या शाळेत रुजू झालो तेव्हासून या माणसाला जपळून मारखत आलोय. गरीब माणसान किती आणि क हुशार असावं याचा मामू एवढा मासला मला काही बघाधला मिळालेला नाही.

मी मामूच्या घरी गृहप्रवेशाच्या कार्यक्रमाला गेलो. दुसऱ्या कर्तबगारी बघून खूप समाधान वाटलं. मामूनं केलेल्या कष्टम चाकरीचं फल म्हणून असेल; पण त्याची सगळीच मुलां गुणवान निघालीत. पैसा कमावतात म्हणून माज नाही. बापाचा शत त्यांच्या लेखी शेतटचा शब्द आहे. तो कधी खाली पडत नाही.

भाग २ : पद्य (गुण-७)

प्रश्न २ पुढील कवितेच्या आधारे दिलेल्या सूचनांनुसार कृती पूर्ण करा :

(१) चौकटी पूर्ण करा :

१) तोंडे कोमेजली बाळांची

२) कडाडत्या उन्हाला दिलेली उपमा

३) कवयित्रीने होणाऱ्या हाती सांगावा पठवला

(२) कारणे लिहा :

१) बैलाचे मालक बेसैन झाले आहेत कारण

२) कवयित्रीने जिला विनंती केली ती

(३) पावसानंतर तुमच्या परिसरातील होणाऱ्या बदलाचे वर्णन करा ?

पीठ कांडते राक्षसी

तसे कडाडते ऊन :

प्राणसई घनावळ

कुठे राहिली गुंतून ?

दिला पाखरांच्या हातीं

माझा सांगावा धाडून :

ये ग ये ग घनावळी

मैत्रपणा आठवून...

पहवका-भोपळ्यांचीं

आळीं ठेविलीं भाजून.

हुडा मोडून परांत

शणी ठेविल्या रचून,

बैल झाले ठाणबंदी,

झाले मालक बेसैन,

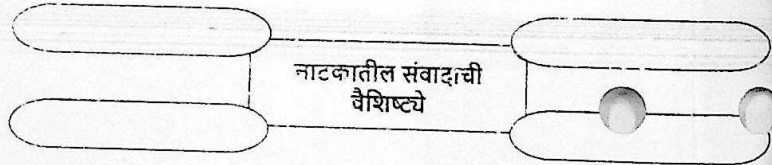
तोंडे कोमेलीं बाळांचीं

झळा उन्हाच्या लागून,

भाग ३ - साहित्य प्रकार- नाटक (गुण-४)

प्रश्न ३ खालील उताऱ्यांच्या आधारे सुचनेनुसार कृती पूर्ण करा :

१. कृती पूर्ण करा .

२. उताऱ्याच्या आषारे वाक्य पूर्ण लिहा :

(१)

१) रंगभूमीवर सादर होणारा

२) नाटकातील सर्वात महत्वाचा घटक

(३) नाटकातील संवादाचे महत्व थोडक्यात स्पष्ट करा ?

(२)

नाट्यसंहितेचे स्वरूप - नाटकात महत्वाची असते ती संहिता! नाट्यसंहिता जितकी परिपूर्ण, दर्जेदार तितकेच नाटकाचे यश खात्रीलायक. शब्द आणि कथानक जितके सशक्त, तितके नाटक उंचीवर जाणार, हे निश्चित! एक कथादीर्घ घेऊन नाटककार लयाभोवती घटना व पात्र यांची पुंफण करतो. कथानकात नाटककार वैशिष्ट्यपूर्ण रचना करून नाटक रंगतदार करतो. यासाठी कथानक दमदार असावे लागते. समाजातील विविध स्तरातील लोकांना जिद्दाव्याचे वाटणारे विषय नाटककार मांडतो. सामाजिक स्थितीचे यथार्थ आणि रसपूर्ण दर्शन घडवणे हे नाटकाचे ध्येय असते. अशा स्थितीचे दर्शन घडवताना माणसांच्या मनोव्यापारांची दखल घेणे क्रमप्राप्त ठरते. पात्रांच्या मनोव्यापाराच्या दर्शनासाठी नाटकातील स्वगताचा परिणामकारकपणे वापर केला जातो. त्यामुळे नाटकातील कथानकाला साजेसी पात्ररचना नाटककाराला करावी लागते. नाटकातील पात्रांचे असे शारीरिक चित्रण करणे, की ज्यामुळे नाटकाचा तोल सांभाळला जाईल, ही जबाबदारीही नाटककाराला पार पाडावी लागते. कथानकातील आशयात संघर्षाशिवाय रंगत येत नाही. परस्परविरोधी स्वभावांतून, कृतींतून भाव-भावनांच्या तणावातून संघर्ष निर्माण होऊ शकतो. भूमिकांच्या परस्पर नात्यातील संघर्ष, भूमिका व परिस्थिती यांतील संघर्ष यांमुळे नाटक परिणामकारकपणे वढते.

नाटकातील सर्वात महत्वाचा घटक म्हणजे संवाद ! खटकेबाज, चुरचुरीत, नर्मविनोदी संवाद नाटकाची रंगत वाढवतात. नाट्यविषयाला साजेसे संवाद नाट्यकृतीतील आशय योग्य पद्धतीने प्रेक्षकांपर्यंत पोहोचवतात. संवादाफेकीमुळे नाटकाचा बाज प्रेक्षकांना कळतो. संवाद, रंगसूचना व स्वगत या त्रयींनी नाट्यसंहिता तयार होते.

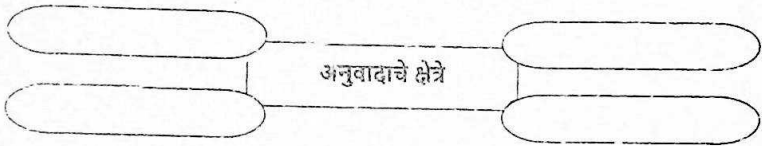
भाग ४- उपयोजित मराठी (गुण-४)

प्रश्न ४. खालील उताऱ्याच्या आधारे सुचनेनुसार कृती पूर्ण करा :

(४)

१) कृती पूर्ण करा :

(२)

२) अनुवादाचे महत्व तुमच्या शब्दांत लिहा ?

(२)

'अनुवाद' या शब्दाची फोड केली तर 'अनु' म्हणजे 'मागाहून' 'वाद' हे 'वद' या धातूचे रूप आहे. अर्थात 'मागाहून सांगितलेले' असा अनुवाद या शब्दाचा अर्थ होतो. ज्येष्ठ भाषा अभ्यासक प्र. ना. परांजपे यांच्या मते, 'अनुवाद म्हणजे मौखिक किंवा लिखित भाषेच्या माध्यमातून एकदा व्यक्त झालेल्या आशयाची, त्याच भाषेच्या किंवा दुसऱ्या इच्छा भाषेच्या माध्यमातून पुन्हा केलेली मौखिक किंवा लिखित अभिव्यक्ती होय.' अनुवाद ही जशी दोन भाषांमधील आंतरक्रिया असते तशीच ती दोन संस्कृतींमधीलही आंतरक्रिया असते. त्या भाषांपैकी ज्या भाषेतल्या मजकुराचा अनुवाद कराव्याचा त्या भाषेला मूळ भाषा, अथवा स्रोत भाषा (Source Language) असे म्हणतात, तर ज्या भाषेत अनुवाद करायचा तिला लक्ष्य भाषा (Target Language) असे म्हणतात. प्रत्येक भाषेला एक परंपरा असते आणि त्या भाषेतील साहित्यात ज्ञानभांडाराचे संचित असते. त्यामुळे अनुवाद करणे म्हणजे एखादया साहित्यकृतीचे शब्दशः भाषांतर करणे नव्हे, तर मूळ साहित्यकृतीमधील सांस्कृतिक, सामाजिक वातावरण, विचार आणि भावभावना दुसऱ्या भाषेतील वाचकांपर्यंत सक्रमित करणे होय. अनुवादाचे क्षेत्र पूर्वी

प्रामुख्याने साहित्यापुरते मर्यादित होते. त्याच्या जोडीला विज्ञान-तंत्रज्ञान आणि उद्योगविषयक साहित्याचे गरजेनुसार अनुवाद होत होते. आता अनुवादाचे क्षेत्र विस्तारत आहे. रेडिओ, दूरचित्रवाणी, चित्रपट या माध्यमांत अनुवादाच्या मोठ्या संधी उपलब्ध होत आहेत. अनेक आंतरराष्ट्रीय दूरचित्रवाणी वाहिन्या विविध प्रादेशिक भाषांमध्ये प्रसारण करू पाहात आहेत. त्यांना चांगले अनुवादक हवे असतात. बहुराष्ट्रीय कंपन्या व्यापाराच्या निमित्ताने जगभर पोहोचत आहेत. प्रसार आणि जाहिरात कार्यासाठी त्यांना स्थानिक भाषांमधील अनुवादाची गरज भासत आहे. शिक्षणक्षेत्राचा विस्तार होत आहे. जगभरात होत असलेला ज्ञानाचा विस्फोट शिक्षणाच्या माध्यम भाषांमधून पोहोचवण्यासाठी तज्ज्ञ अनुवादकांची गरज आहे. त्यामुळे अनुवादाच्या क्षेत्रांमध्ये व्यवसायाच्या अनेकानेक संधी उपलब्ध होत आहेत.

भाग ५- व्याकरण (गुण-३)

प्रश्न ५ खालील कृती सोडवा व काळाचे नाव लिहा :

(३)

३. कंपनातील क्रियापटाचे योग्य रूप दाखवा

(१)

१. भविष्यात मी कधीतरी विमानातून प्रवास(करणे)
२. वकिलाने आरोपीला आपली बाजू मांडू(देणे)

(१)

आ) पुढील पारिभाषिक शब्दांचा योग्य अर्थ लिहा

१. Administration -

२. Auditor -

इ) इंग्रजी म्हाणीचा मराठीत अर्थ लिहा -

१. First come first served

२. Old is Gold

(१)

***** समाप्त *****

घटक चाचणी परीक्षा

अकरावी - मराठी

F.Y.J.C
13/10/25

वेळ : 1 : 30 मिनट

गुण - 25

कृतीपत्रीकेसाठी सूचना :

1. आकलन कृती व व्याकरण या मधील आकृत्या किंवा चौकटी पेनाने अथवा पेन्सिलीने काढाव्यात .
2. स्वचता, निटनिटकेपणा व लेखन नियमांनुसार लेखन यांकडे जाणीवपूर्वक लक्ष द्यावे.

भाग १ : गद्य (गुण-७)

प्रश्न 1. खालील उताऱ्याच्या आधारे सुचनेनुसार कृती पूर्ण करा :

(७)

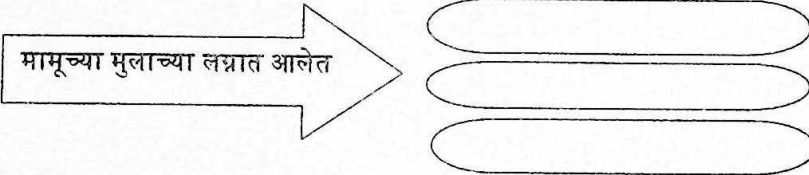
१. खालील वाक्प्रचारांचा अर्थ लिहून वाक्यात उपयोग करा :

(२)

१. पाखरागत हलचाली करणे -
२. हरवलेला काल मुठीत पकडणे -
३. कंठ दाटून येणे -

२. कृती पूर्ण करा :

(१)

असंच एकदा मामूच्या घरी त्याच्या दुसऱ्या नंबरच्या मुलाचं 'शादी मुबारक' निघालं. ठरल्याप्रमाणं मामू मला आमंत्रण दयायला आला. "सर, पोराचं लग्न हाय. यायला पाहिजे." "मामू, तुमच्या पोराचं लग्न आहे तर न येऊन कसं चालेल? नक्की येईन." मी उत्तर दिलं. एका मित्राला घेऊन संध्याकाळी शादीच्या मंडपात गेलो. मंडप माणसांनी भरला होता. मामूनं पुढे येत मला हाताला धरून आघाडीला नेऊन बसवलं. त्या मंडपात आमदार होते, खासदार होते, बडे व्यापारी होते, शिक्षक, प्राध्यापक होते. हयातभर अंगावर पट्टा चढवून शिपाई म्हणून केलेल्या चाकरीचं चीज झाल्याचं समाधान त्याच्या सफेद दाढीभर पसरलं होतं. निका लागला. मामूनं जमलेल्या लोकांचे आभार मानण्यासाठी माईक हातात घेतला.

"आज माज्या मुलाच्या लग्नाला आमदारसाहेब आलेत, खासदारसाहेब आलेत, मृत्युंजयकार आलेत- माज्या गरिबाच्या..." मामूचा कंठ दाटून आला. त्याला बोलता येईना. त्याची अनुभवानं पांढरी झालेली दाढी थरथरत राहिली. मामूनं कसेबसे आभार मानून हातातील माईक खाली ठेवला. 'धर्मपेक्षा माणूस मोठा आहे आणि माणसापेक्षा माणुसकी फार फार मोठी आहे!' असे विचार घेऊनच त्या दिवशी मी मंडपातून बाहेर पडलो.

मामूचा शेवटचा बच्चा शाबू माझ्या हाताखाली शिकला. चांगल्या गुणांनी एस. एस. सी. पास झाला. तो पास होताच मामूचं माझ्यामागं लकडं लागलं, "सर, शाबूला कुठंतरी चिकटवा."

३. मामूच्या संवेदनशीलतेची दोन उदाहरणे तुमच्या शब्दांत लिहा ?

(४)

भाग २ : पद्य (गुण-७)

प्रश्न 2 पुढील कवितेच्या आधारे दिलेल्या सूचनांनुसार कृती पूर्ण करा :

(१) चौकटी पूर्ण करा :

१) कवयित्रीने जिला विनंती केली ती

२) कडाडल्या उन्हाला दिलेली उपमा

३) कवयित्रीच्या कोणाच्या हाती सांगावा पाठवला

(२) कारणे लिहा :

१) बैलाचे मालक बेचैन झाले आहेत, कारण

२) बाळांचे तोंडे कोमेजली, कारण

पीठ कांडते राक्षसी

तसें कडाडतें ऊन :

प्राणसई घनावळ

कुठे राहिली गुंतून ?

दिला पाखरांच्या हातीं

माझा सांगावा धाडून :

ये ग ये ग घनावळी

मैत्रपणा आठवून...

पडवळा-भोपळ्यांचीं

आळीं ठेविलीं भाजून,

हुडा मोडून घरांत

शोणी ठेविल्या रचून,

बैल झाले ठाणबंदी,

झाले मालक बेचैन,

तोंडे कोमेलीं बाळांचीं

झळा उन्हाच्या लागून,

विहिरीच्या तळीं खोल

दिसूं लागलें ग भिंग,

मन लागेना घरांत :

कधी येशील तू सांग ?

(३) पावसानंतर कोणाकोणाला कसाकसा आनंद होतो ते तुमच्या शब्दात लिहा ?

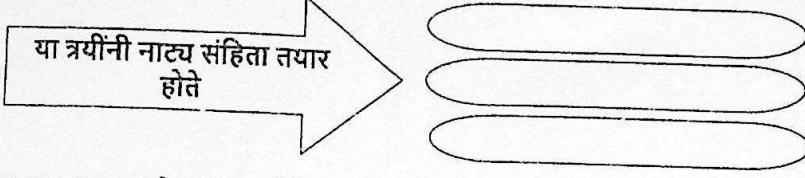
भाग ३ - साहित्य प्रकार- नाटक (गुण-४)

प्रश्न ३ खालील उताऱ्याच्या आधारे सुचनेनुसार कृती पूर्ण करा :

(४)

१. कृती पूर्ण करा :

(२)

२. उताऱ्याच्या आधारे वाक्य पूर्ण लिहा :

(२)

- १) नाटकातील सर्वात महत्त्वाचा घटक.....
- २) कशात संघर्षाशिवाय रंगत नाही.....

नाट्यसंहितेचे स्वरूप - नाटकात महत्त्वाची असते ती संहिता! नाट्यसंहिता जितकी परिपूर्ण, दर्जेदार तितकेच नाटकाचे यश खात्रीलायक. शब्द आणि कथानक जितके सशक्त, तितके नाटक उंचीवर जाणार, हे निश्चित! एक कथाबीज घेऊन नाटककार त्याभोवती घटना व पात्र यांची गुंफण करतो. कथानकात नाटककार वैशिष्ट्यपूर्ण रचना करून नाटक रंगतदार करतो. यासाठी कथानक दमदार असावे लागते. समाजातील विविध स्तरांतील लोकांना जिव्हाव्याचे वाटणारे विषय नाटककार मांडतो. सामाजिक स्थितीचे यथार्थ आणि रसपूर्ण दर्शन घडवणे हे नाटकाचे ध्येय असते. अशा स्थितीचे दर्शन घडवताना माणसांच्या मनोव्यापारांची दखल घेणे क्रमप्राप्त ठरते. पात्रांच्या मनोव्यापाराच्या दर्शनासाठी नाटकातील स्वगताचा परिणामकारकपणे वापर केला जातो. त्यामुळे नाटकातील कथानकाला साजेशी पात्ररचना नाटककाराला करावी लागते. नाटकातील पात्रांचे असे शाब्दिक चित्रण करणे, की ज्यामुळे नाटकाचा तोल सांभाळला जाईल, ही जबाबदारीही नाटककाराला पार पाडावी लागते. कथानकातील आशयात संघर्षाशिवाय रंगत येत नाही. परस्परविरोधी स्वभावांतून, कृतीतून, भाव-भावनांच्या तणावातून संघर्ष निर्माण होऊ शकतो. भूमिकांच्या परस्पर नात्यातील संघर्ष, भूमिका व परिस्थिती यांतील संघर्ष यांमुळे नाटक परिणामकारकपणे वठते.

नाटकातील सर्वात महत्त्वाचा घटक म्हणजे संवाद ! खटकेबाज, चुरचुरीत, नर्मविनोदी संवाद नाटकाची रंगत वाढवतात. नाट्यविषयाला साजेसे संवाद नाट्यकृतीतील आशय योग्य पद्धतीने प्रेक्षकांपर्यंत पोहोचवतात. संवादफेकीमुळे नाटकाचा बाज प्रेक्षकांना कळतो. संवाद, रंगसूचना व स्वगत या त्रयींनी नाट्यसंहिता तयार होते. कथानकातील प्रसंगबदल, दृश्यबदल, बदललेला काळ इत्यादी संबंधीची सूचना नाटककार कंसातील रंगसूचनांमधून देतो. त्यामुळे कथानकाचे अस्पष्ट दुवे जोडले जाऊन संदर्भ स्पष्ट होतात आणि कथानकाचा प्रवाह सहजतेने पुढे जात राहतो. आशयाला साजेशी भाषाशैली संपूर्ण नाट्यकृतीला उठाव देते. त्यांतील भाषिक सौंदर्य एकूण नाटकाला एक उंची देते.

(३) 'नाटक हा साहित्य प्रकार इतर साहित्य प्रकारांपेक्षा वेगळा आहे'. हे विधान स्पष्ट करा ?

(२)

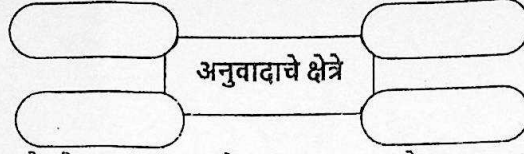
भाग ४- उपयोजित मराठी (गुण-४)

प्रश्न ४. खालील उताऱ्याच्या आधारे सुचनेनुसार कृती पूर्ण करा :

(४)

१) कृती पूर्ण करा :

(२)

'अनुवाद' या शब्दाची फोड केली तर 'अनु' म्हणजे 'मागाहून'. 'वाद' हे 'वद' या धातूचे रूप आहे. अर्थात 'मागाहून सांगितलेले' असा अनुवाद या शब्दाचा अर्थ होतो. ज्येष्ठ भाषा अभ्यासक प्र. ना. परांजपे यांच्या मते, 'अनुवाद म्हणजे मौखिक किंवा लिखित भाषेच्या माध्यमातून एकदा व्यक्त झालेल्या आशयाची, त्याच भाषेच्या किंवा दुसऱ्या एखाद्या भाषेच्या माध्यमातून पुन्हा केलेली मौखिक किंवा लिखित अभिव्यक्ती होय.' अनुवाद ही जशी दोन भाषांमधील आंतरक्रिया असते तशीच ती दोन संस्कृतींमधीलही आंतरक्रिया असते. त्या भाषापैकी ज्या भाषेतल्या मजकुराचा अनुवाद करायचा त्या भाषेला मूळ भाषा अथवा स्रोत भाषा (Source Language) असे म्हणतात, तर ज्या भाषेत अनुवाद करायचा तिला लक्ष्य भाषा (Target Language) असे म्हणतात. प्रत्येक भाषेला एक परंपरा असते आणि त्या भाषेतील साहित्यात ज्ञानभांडाराचे संचित असते. त्यामुळे अनुवाद करणे म्हणजे एखादया साहित्यकृतीचे शब्दशः भाषांतर करणे नव्हे, तर मूळ साहित्यकृतीमधील सांस्कृतिक, सामाजिक वातावरण, विचार आणि भावभावना दुसऱ्या भाषेतील वाचकांपर्यंत संक्रमित करणे होय. अनुवादाचे क्षेत्र पूर्वी प्रामुख्याने साहित्यापुरते मर्यादित होते. त्याच्या जोडीला विज्ञान-तंत्रज्ञान आणि उद्योगविषयक साहित्याचे गरजेनुसार अनुवाद होत होते. आता अनुवादाचे क्षेत्र विस्तारत आहे. रेडिओ, दूरचित्रवाणी, चित्रपट या माध्यमांत अनुवादाच्या मोठ्या उपलब्ध होत आहेत. अनेक आंतरराष्ट्रीय दूरचित्रवाणी वाहिन्या विविध प्रादेशिक भाषांमध्ये प्रसारण करू पाहात आहेत. त्यांना चांगले अनुवादक हवे असतात. बहुराष्ट्रीय कंपन्या व्यापाराच्या निमित्ताने जगभर पोहोचत आहेत. प्रसार आणि जाहिरात कार्यासाठी त्यांना स्थानिक भाषांमधील अनुवादाची गरज भासत आहे. शिक्षणक्षेत्राचा विस्तार होत आहे. जगभरात होत असलेला ज्ञानाचा विस्फोट शिक्षणाच्या माध्यम भाषांमधून पोहोचवण्यासाठी तज्ज्ञ अनुवादाकांची गरज आहे. त्यामुळे अनुवादाच्या क्षेत्रांमध्ये व्यवसायाच्या अनेकानेक संधी उपलब्ध होत आहेत.

२) अनुवाद म्हणजे काय ते सांगून अनुवादाची दोन क्षेत्रे सांगा ?

(२)

भाग ५- व्याकरण (गुण-३)

प्रश्न ५ खालील कृती सोडवा व काळाचे नाव लिहा :

(३)

अ. कंसातील क्रियापदाचे योग्य रूप वापरा

(१)

१. हसणे हा मनुष्य स्वभाव(असणे)
२. उद्या मी ही मालिका पुन्हा(बघणे)

आ) पुढील पारिभाषिक शब्दांचा योग्य अर्थ लिहा

(१)

१. Circular -

२. Auditor -

इ) इंग्रजी म्हणीचा मराठीत अर्थ लिहा -

(१)

१. FIRST COME FIRST SERVED

२. OLD IS GOLD

1ST UNIT TEST 2025-26

STD: FYJC

TIME: 1hr

SUB: ENGLISH

MARKS:25

Q1 (A) Read the extract and complete the activities given below: (12)

My first thought on reaching the top was a sense of gratitude to God, that after having failed six times, He had blessed me with fulfilment of this desire I had held so long.

I placed on the summit the offerings to God that I had carried with me. This is in accord with my religion. Both my wife and I are Buddhists. I could not kneel because of my clothes and equipment. But I offered a silent prayer in my heart.

The offerings were biscuits, candy and a little blue pencil. My youngest daughter, Nima, had given me the pencil before I left home. She asked me to put it on the top of the mountain as her offering. It was an ordinary blue pencil, not even a long one, but it was one of her prized possessions.

As I put it down, I pointed it out to Hillary. He gave me a big smile, showing that he understood.

Then I got out the flags which I had on piece of string about four feet long. I fastened one end to my ice axe and Hillary took pictures as I held it up.

As I had to bring my ice axe down with me, I buried one end of the string in the ice on the top, and the other in snow on the slope down below. When we left, they were lying flat against the summit.

I was very thirsty. I took out a water tumbler for a drink, but found the water in the metal container had frozen so I couldn't quench my thirst. I ate some biscuits and offered some to Hillary.

I was wearing a red scarf which my great friend Lambert (leader of the 1952 Swiss expedition) had given me last year. It was just a year ago, on May 28th, when we were standing at 28,215 feet, that he gave me the scarf.

I wore it all the way up the mountain from Darjeeling. As I stood at the top, I remembered him, and felt that he was with me. I felt absolutely fit at the summit. My mind was absolutely clear. I didn't feel tired I felt exhilarated. It was a very clear sensation.

- A1) Rewrite the given sentences in their order of occurrence.** (02)
1. I ate some biscuits and offered some to Hillary.
 2. I offered a silent prayer to God in my heart.
 3. At the summit I felt absolutely fit.
 4. My daughter Nima gave me a blue pencil, one of her prized possessions, to put at the summit as her offering.

A2) What did Tenzing do after reaching the summit? (02)

A3) Explain the importance of the Red Scarf. (02)

A4) Mention some of the benefits of trekking. (02)

A5) Do as Directed. (02)

1. I offered a silent prayer in my heart. (Change to passive voice)
2. My daughter Nima gave me ___ ordinary blue pencil to place at ___ top of the mountain. (Insert appropriate Articles)

A6) Give one word for: (02)

- a) To satisfy one's thirst
- b) Very happy and excited

Q1B) Non textual Grammar (03)

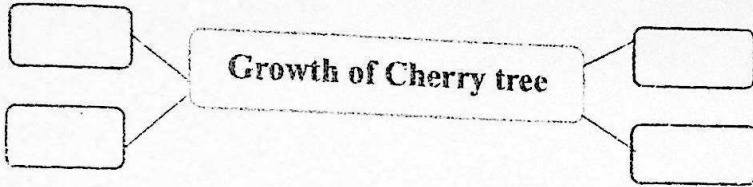
1. I shall always remember you. (Make negative)
2. I have been waiting from three hours. (Spot the error)
3. "Where do you live?" the stranger asked Aladdin.
(Change to indirect speech)

Q2) Poetry (05)

Eight year have passed
Since I placed my cherry seed in the grass.
"Must have a tree of my own," I said,
And watered it once and went to bed
And forgot; but cherries have a way of growing,
Though no one's caring very much or knowing.
And suddenly that summer near the end of May,
I found a tree had come to stay.
It was very small, five months child,
Lost in the tall grass running wild.
Goats ate the leaves, the grass cutter's scythe
Split it apart and a monsoon blight
Shrivelled the slender stem.... Even so,

Next spring I watched three new shoots grow.
The young tree struggle, upward thrust
Its arms in a fresh fierce lust
For light and air and sun.

A1) Complete the web to show the growth of the cherry tree. (02)

A2) Describe the struggle of the Cherry Tree during its growth (01)

A3) Name and explain the figure of speech in the following line. (02)

“Made a miracle from green growing pain”

Q3) Writing Skill (05)

Expansion of idea

Attempt any ONE of the following:

a) As you Sow, So shall you Reap.

- Good and bad actions
- Impact of one's action
- Think before acting

b) Health Is Wealth.

- Health – most precious asset
- Eat nutritious food and exercise
- Healthy mind

07/10/2025
[FYJC] First Unit Test - English

RTS / Science

MARKS - 25

IA] Read the given extract and complete the activities :- {12 MKS}

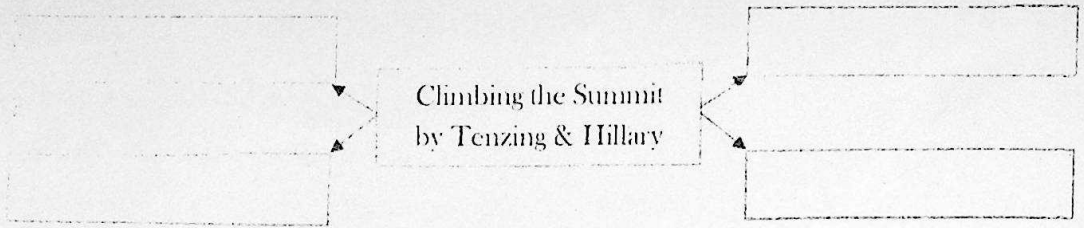
Colonel Hunt said, "By all means, I am glad to know that you brought an Indian flag." After one hour of steady going, we cut across from the south face and started up the west side where we had to pass a steep line of rocks. This was slow and difficult. Once we had cleared these, there was nothing barring our way to the top but a snow-covered incline, sloping less and less as it neared the top.

These last sixty or seventy feet up the top were not very dangerous. But we kept up the same steady pace. And we reached the small, flattened summit almost together.

During the last fifty feet from the peak, Hillary and I were moving about twenty-feet apart. We were tied together with a rope. Most of the time, the rope was loose, but when we went over dangerous ground, we drew it taut.

This rope was a symbol. It tied us together. One could not move without the other. We were not two individuals, but a team. I have been asked many times, who was first? When we were within reach of the summit, I did not think of who was going to be "first". I am sure that Hillary was not thinking that. Climbing takes all your attention. You have many more important worries. What does it matter whether I reached the top first or Hillary? Our main thought was that both of us reached the top. We had to. One couldn't do it alone. If there had been a difference of one thousand feet between us, then one could make the claim that he was first. But even then, only the man behind him could confirm the distance between the two of them.

Q1. Complete the Web on climbing the summit by Tenzing and Hillary:
{02 MKS}

Q2. "The rope was a symbol." Explain. {02 MKS}

Q3. Why didn't it matter for Tenzing to be the first one to reach the summit? {02 MKS}

Q4. Pick up one sentence to show the one Quality of Tenzing that you have appreciated the most in his story. Explain your answer. {02 MKS}

Q5. Vocabulary: {02 MKS}

Explain the meaning of :

i) summit -

ii) ~~tent~~ - Taut

Q6. Do as Directed (Grammar): {02 MKS}

i. Most of the time the rope was loose. (Make Negative)

ii. You have many more important worries. (Change the degree)

IB] Grammar (Do as Directed): {03 MKS}

1. (Spot the Error; in the sentence and rewrite correctly.) He look down upon his poor cousins.

2. The Principal said to us, "May you all succeed." (Change into Indirect Speech)

3. One should respect the elders. (Change the Voice)

IIA] Read the extract and complete the activities :-

{05 MKS}

The young tree struggle, upward thrust
Its arms in a fresh fierce lust
For light and air and sun
I could only wait, as one
Who watched, wandering, while Time and the rain
Made a miracle from the green growing pain...
I went away next year, spent a season in Kashmir -
Came back thinner, rather poor,
But richer by a cherry tree at my door.
Six feet high my own dark cherry, and I could scarcely believe it - a
berry.

Ripened and jewelled in the sun, hung from a branch - just one!
And the next year there were blossoms small, pink, fragile, quick to fall,
At the merest breath, the sleepest breeze.

Q1. Describe the struggle of the cherry tree during its growth. {01 MK}

Q2. State in your own words, your worries about 'Cutting of Trees for Human Habitation'. Suggest at least one solution. {01 MK}

Q3. Find out an Example of Climax from the extract and explain it. {01 MK}

Q4. Without using any Rhyming Pattern, write a Poem of 4 lines about your enjoyment in the company of your friend. {02 MKS}

III] Expand the Idea inherent in the following proverbs :- (attempt any one) {05 MKS}

*Points:

1. Title.

2. Introduction (Begin.....)

3. Middle : (Focus on words - interpretation)

4. Conclusion : use another similar quotation, and wind up.

A) Travel Broadens the Mind.

B) A bad workman blames his tools.

-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-

10/10/25

कक्षा 11 वीं
मार्क्स - 25

विषय - हिंदी
(1st Unit Test).

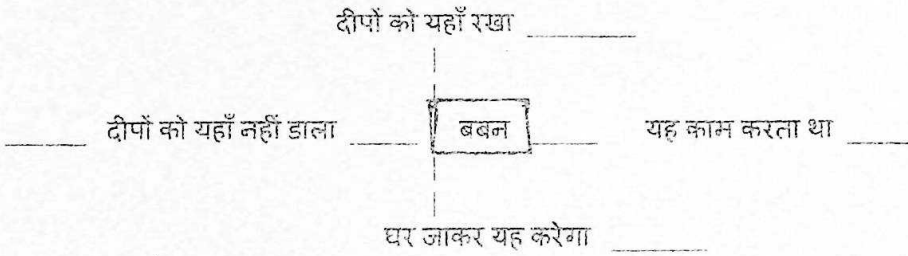
समय - 1 घंटा

प्रश्न : 1) निम्नलिखित गद्यांश पढ़कर दी गई सूचनाओं के अनुसार कृतियाँ कीजिए : (6 अंक)

आटे के दीपक कंपाउंड की मुंडेर पर जलकर सुबह तक बुझ गए थे। उषा जॉइंग के लिए फ्लैट से नीचे उतरी तो उसने देखा पूरा कंपाउंड पटाखों के कचरे से भरा हुआ था। उसने देखा, सफाई करने वाला बबन उन दीपों को कचरे के डिब्बे में न डाल अपनी जेब में रख रहा था। कृशकाय बबन कंपाउंड में झाड़ू लगाते हुए हर रोज उसे सलाम करता था। "तुमने दीपक जेब में क्यों रख लिए?" उषा ने पूछा। "घर जाकर अच्छे से सैककर खा लेंगे, अन्न देवता हैं न।" बबन ने खीसे निपोरे।

उषा की आँखें विस्मय से भर उठीं। तमाम दावतों में भरी प्लेटों में से जरा-सा टूंगने वाले मेहमान और कचरे के डिब्बे के हवाले प्लेटों का अंबार उसकी आँखों में सैलाब बनकर उमड़ आया। वह दौड़ती हुई घर गई। जल्दी-जल्दी पकवानों से थैली भरी और दौड़ती हुई एक सॉस में सीढ़ियाँ उतर गई..... अब वह थोड़ी और बबन की कॉपती हथेलियों पर पकवान की थैली। उषा की आँखों में हजारों दीप जल उठे और पकवानों की थैली देख बबन की आँखों में खुशी के आँसू छलक आए।

(1) संज्ञाल पूर्ण कीजिए : (2 अंक)

(2) उत्तर लिखिए : (1 अंक)

(1) उषा की आँखों के सामने दावतों में दिखाई देनेवाला यह दृश्य आया

(2) उषा ने बबन को यह दे दी

(3) कोष्ठक में दिए गए शब्द उचित स्थान पर लिखिए : (1 अंक)

(दीपक, जेब, आँखे, पटाखा)

पुल्लिंग शब्द

सल्लिंग शब्द

(1)

(1)

(4) 'शादी में अन्न की बरबादी' इस विषय पर अपने विचार लिखिए। (2 अंक)

प्रश्न : 2] निम्नलिखित पद्यांश पढ़कर दी गई सूचनाओं के अनुसार कृतियाँ कीजिए : (6 अंक)

माँ मेरी बे-वजह ही रोती है
फोन पर जब भी बात होती है
फोन रखने पर मैं भी रोता हूँ।

सख्त ऊपर से मगर दिल से बहुत नाजुक हैं
चोट लगती है मुझे और वह तड़प उठते हैं
हर पिता में ही कोई माँ छिपी होती है।

मेरे ऑफिस में महीनों से मेरी दिन की शिफ्ट
तेरे ऑफिस में महीनों से तेरी रात की शिफ्ट
नन्हे बच्चों को तो टुकड़ों में मिले हैं मां-बाप ।

(1) कारण लिखिए । (२अंक)

- १) मां , मेरी आवाज सुनकर रोती है —
- २) बच्चों को माता-पिता का प्यार टुकड़ों में मिलता है —

(2) पर्यायवाची शब्द लिखिए : (२अंक)

- १) मां =
- २) रात =

(3) पद्यांश की द्वितीय त्रिवेणी का भावार्थ लिखिए । (2 अंक)

प्रश्न : 3] निम्नलिखित गद्यांश पढ़कर दी गई सूचनाओं के अनुसार
कृतियाँ पूर्ण कीजिए : (4 अंक)

प्रश्न-१

: मैडम ! हमें क्यों बदनाम किया जा रहा है? यह जहर हमने फैलाया है क्या? पेट्रोल, डीजल यूज ना करो,
कोयला यूज ना करो तो गाड़ियाँ, ट

्रेनें, कारखाने कैसे चलेंगे? और थोड़ी बहुत कार्बन डाइऑक्साइड हवा
में मिल भी गई तो इससे क्या अंतर पड़ता है?

आदमी-२ : ज्यादातर लोग यही कहते हैं कि क्या अंतर पड़ता है ? पर कार्बन डाइऑक्साइड की मात्रा इतनी बढ़
गई

है कि ओजोन की परत खत्म हो रही है । धीरे-धीरे उसमें छेद हो रहा है । मौसम बदल रहा है, खेती बर्बाद
हो रही है, जि

ंदगियाँ बर्बाद हो रही हैं । क्या वह असर नहीं है? पशु-पक्षी गायब हो रहे हैं । क्या यह असर
नहीं है? हमारी हवा में, हमारे पानी में, हमारी जमीन में, हमारे शरीर में जहरीली गैसें फैल रही हैं । क्या
यह असर नहीं है? यह सब कुछ जानते हुए भी हम शतुरमुर्ग की तरह रेत में अपना मुँह गड़ाए हुए हैं ।

प्रश्न-२

: खेत में अगर दवा न डालें, यूरिया न डालें, कीटनाशक न डालें, तो अच्छी फसल कैसे होगी? अपने
बीबी-बच्चों का पेट भी तो पालना है ।

1) प्रवाह तालिका पूर्ण कीजिए :

कार्बन डाइऑक्साइड हवा में मिलने के दुष्परिणाम

- ① _____
- ② _____
- ③ _____
- ④ _____

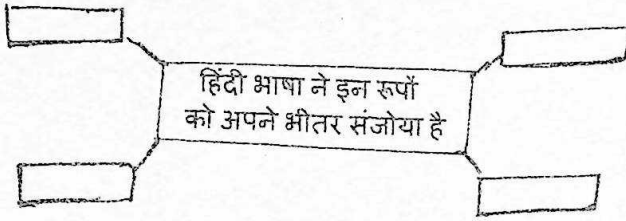
2) पर्यायवाची शब्द गद्यांश से ढूँढ कर लिखिए : (2 अंक)

- १) विष
- २) जल
- ३) समीर
- ४) तन

प्रश्न : 4] निम्नलिखित गद्यांश पढ़कर दी गई सूचनाओं के अनुसार कृतियाँ कीजिए : (5 अंक)

आज मैं आप सभी को इस बात से अवगत कराना चाहता हूँ कि हिंदी सीख कर तथा हिंदी का अध्ययन कर आप अपने भविष्य को कैसे उज्ज्वल बना सकते हैं ? आप जानते हैं कि विश्व स्तर पर हिंदी का अपना एक महत्वपूर्ण स्थान है। हिंदी में निपुणता प्राप्त व्यक्ति न केवल रचनात्मक रूप से बल्कि व्यावसायिक रूप से भी सफल हो सकता है ! आप में से अनेक विद्यार्थियों के मन में इस बात को लेकर प्रश्न होंगे कि क्या हिंदी को करियर के रूप में अपना सकते हैं ? कहां - कहां आप हिंदी भाषा के ज्ञान के आधार पर करियर बना सकते हैं । हिंदी में निपुणता प्राप्त कर या विशेष अध्ययन कर हम किन क्षेत्रों में नए - नए रोजगार पा सकते हैं । मैं आपको बताना चाहता हूँ कि हिंदी अनेक संभावनाओं को लिए हुए हैं - हिंदी ने जन भाषा , संपर्क भाषा , विज्ञापन भाषा , मीडिया भाषा जैसे अनेक रूपों को अपने भीतर संजोया है । हिंदी का ज्ञान हिंदी की विशेषता एक विशाल जगत से हमारा परिचय करवाती है।

1) संजाल पूर्ण कीजिए : (2 अंक)

2) गद्यांश से दो शब्दयुग्म ढूंढ कर लिखिए : (1 अंक)

१).....

२).....

3) निम्नलिखित में से किन्हीं दो पारिभाषिक शब्दों के लिए हिंदी शब्द लिखिए । (अंक 2)

१) Account

२) Affidavit

३) Session

४) Dividend

{ विभाग ५ व्याकरण अंक 4 }

कृति ५ (अ) निम्नलिखित वाक्यों में से किन्हीं दो वाक्य का काल परिवर्तन करके वाक्य फिर से लिखिए । (कोष्ठक की सूचनानुसार)। (अंक 2)

(१) आदमी यह देखकर डर गया । (पूर्ण वर्तमान काल में बदलिए)

(२) हम स्वयं ही आपके पास आ रहे थे । (सामान्य भविष्य काल में बदलिए)

(३) उन लोगों को अपनी ही मेहनत से धन कमाना पड़ता है ।
(अपूर्ण भूतकाल में बदलिए)

ई) निम्नलिखित मुहावरों में से किन्हीं दो के अर्थ लिखकर वाक्य में प्रयोग कीजिए । (कोई 2) (2 अंक)

१) फूला न समाना

२) राई का पहाड़ बनाना

३) हाथ - पैर मारना

४) श्री गणेश करना